

De taken en bevoegdheden van de executeur

Op een zeker moment overlijdt een dierbare in de directe omgeving. De erflater heeft in zijn testament een executeur benoemd. Onmiddellijk rijzen de volgende vragen: wat is precies de taak van de executeur en welke bevoegdheden komen hem toe? Wat houdt de informatieplicht in? Wanneer eindigt de rol van de executeur en wat is de beloning? In de conclusie behorende bij de uitspraak van de Hoge Raad van 5 september 2008 is duidelijk uiteengezet wat de taken van de executeur zijn en met name wat de informatieplicht behelst.

Uitgangspunt in dit artikel is de wettelijke grondslag. Uitzonderingen zijn mogelijk indien de erflater in afwijking hiervan heeft beschikt.

Een erflater kan bij uiterste wilsbeschikking (lees: testament) één of meer executeurs benoemen. Onder het oude recht kon dit nog door middel van een codicil. Aangezien de executeur onder het huidige recht (in werking getreden op 1 januari 2003) meer bevoegdheden heeft gekregen, is deze mogelijkheid komen te vervallen. De benoeming tot executeur kan aanvaard worden door een ieder, uitgezonderd diegene die handelingsonbekwaam is. Ook is uitgezonderd de persoon van wie één of meer goederen onder bewind zijn gesteld of degene die in staat van faillissement verkeert danwel wanneer de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard.

De taak van de executeur bestaat (naast de eventuele testamentaire lasten die aan de executeur kunnen zijn opgelegd) uit het beheren van de goederen der nalatenschap en het voldoen van de schulden der nalatenschap, die tijdens zijn beheer uit die goederen behoren te worden voldaan. Ook moet de executeur met 'bekwame spoed' een boedelbeschrijving opmaken. Bij de boedelbeschrijving dient inbegrepen te zijn een voorlopige staat van de schulden van de nalatenschap.

Het beheren van de nalatenschap

De executeur wordt van rechtswege belast met het beheer van de nalatenschap, tenzij de erflater anders heeft beschikt. Een specifieke erfrechtelijke definitie van beheer wordt niet in de wet gegeven, waardoor de algemene bepaling geldt dat onder beheer zijn begrepen 'alle handelingen die voor de normale exploitatie van een goed dienstig kunnen zijn'. Van belang is alleen welke handelingen dienstig *kunnen* zijn, waardoor de executeur enige vrije bewegingsruimte heeft. Hieronder valt ook het aannemen van prestaties die aan de nalatenschap verschuldigd zijn. Een voorbeeld van beheer is het beheer van een onderneming. Dit beheer kan met zich brengen dat verkoop dient plaats te vinden van de in die onderneming voortgebrachte goederen.

Doordat de executeur wordt belast met het beheer van de goederen der nalatenschap, kunnen erfgenamen niet zonder medewerking van de executeur

of de kantonrechter over die goederen of hun aandeel daarin beschikken, voordat het beheer door de executeur is beëindigd. Dit houdt mede in dat de executeur bij het vervullen van zijn taak namens de erfgenamen optreedt in en buiten rechte en dat de erfgenamen in beginsel onbevoegd zijn te handelen waar het daden van beheer betreft.

Het voldoen van schulden

Tot de schulden van de nalatenschap behoren alle volgende door de wetgever opgesomde schulden:

- schulden van de erflater die niet met zijn dood tenietgaan, voor zover niet hierna begrepen;
- de kosten van lijkbezorging, voor zover zij in overeenstemming zijn met de omstandigheden van de overledene;
- de kosten van vereffening van de nalatenschap, met inbegrip van het loon van de vereffenaar;
- de kosten van executele, met inbegrip van het loon van de executeur;
- de schulden uit belastingen die ter zake van het opvallen der nalatenschap worden geheven, voor zover zij op de erfgenamen komen te rusten;
- de schulden die ontstaan door toepassing van vruchtgebruik;
- de schulden ter zake van legitieme porties waarop door de legitimaris aanspraak wordt gemaakt;
- de schulden uit legaten welke op een of meer erfgenamen rusten;
- de schulden uit giften en andere handelingen die krachtens de wet als legaten worden aangemerkt.

De taak van de executeur ten aanzien van het voldoen van de schulden ziet alleen toe op die schulden en legaten die bij het openvallen van de nalatenschap opeisbaar zijn geworden of die gedurende zijn beheer opeisbaar zijn geworden.

Voor zover het noodzakelijk is om zijn taak te vervullen, is de executeur bevoegd goederen vallend onder zijn beheer te gelde te maken, om de schulden te voldoen. De executeur dient omtrent de keuze van de goederen die te gelde gemaakt moeten worden en de wijze waarop (bijvoorbeeld verkoop), zoveel mogelijk te overleggen met de erfgenamen en/of vruchtgebruikers. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen waarbij de verplichting tot overleg niet geldt. Hierbij valt te denken aan de situatie waarbij er talrijke erfgenamen zijn of erfgenamen in het buitenland wonen. Bovendien kan de erflater in zijn testament bepalen dat de executeur helemaal geen toestemming van de erfgenamen nodig heeft. Bij een geschil kan de kantonrechter vervangende toestemming geven.

Informatieplicht

De wet kent twee 'momenten' waarop de executeur een informatieplicht heeft. Tijdens zijn beheer dient de executeur alle door de erfgenaam gewenste inlichtingen omtrent de uitvoering van zijn taak te geven. Daarnaast is de executeur na afloop van zijn beheer over de nalatenschap verplicht aan degene die na hem tot het beheer bevoegd is, rekening en verantwoording af te leggen, op de wijze als voor bewindvoerders is bepaald.

In de conclusie behorende bij de uitspraak van de Hoge Raad van 5 september 2008, werd bevestigd dat in geval van een ouderlijke boedelverdeling, waarbij de executeur door het testament enig eigenaar van de tot de

nalatenschap behorende goederen is geworden, de rekening en verantwoording door de executeur zich enkel uitstrekt over de executeur zelf. In geval een moeder dus als enig eigenaar van de tot de nalatenschap behorende goederen van haar overleden man is aangewezen en zij tegelijkertijd executeur is, is de informatieplicht na afloop van het beheer, beperkt tot de moeder zelf.

De Hoge Raad heeft beslist dat de informatieplicht niet zover gaat, dat de executeur gehouden is om informatie te verstrekken die een andere erfgenaam in een andere procedure tegen een derde wenst aan te wenden. Verstrekken van dergelijke informatie voor dat doel valt immers niet onder de taak van de executeur aangezien het niets van doen heeft met het beheer van de nalatenschap.

Einde rol executeur

Het meest voorkomende geval waarbij de taak van de executeur eindigt, is wanneer hij zijn werkzaamheden als executeur heeft voltooid. Zijn beheer eindigt wanneer hij de goederen ter beschikking stelt aan de erfgenamen. Het einde van de 'taak' en het 'beheer' zijn daarmee twee afzonderlijke aspecten. De erfgenamen kunnen op hun beurt de bevoegdheid van de executeur tot beheer beëindigen wanneer zij alle schulden van de nalatenschap voldoen en de lasten nakomen, waaronder ook vallen de schulden en lasten die nog binnen één jaar na overlijden van de erflater door de executeur zouden moeten worden afgewikkeld. Hierover dienen echter wel alle erfgenamen het eens te zijn.

De taak van een executeur eindigt echter ook wanneer de termijn waarvoor hij was benoemd verloopt, ofwel wanneer de executeur overlijdt, failliet verklaard wordt, onder de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen valt,

of wanneer hij onder bewind of curatele gesteld wordt. Daarnaast kan de executeur door de kantonrechter ontslagen worden.

Beloning van de executeur

De executeur komt, of als er meer dan één executeur is, komt hen samen een beloning toe, van één procent van de waarde van het vermogen van de erflater op diens sterfdag. Ook hier kan de erflater bij testament anders bepalen. Ook kan de kantonrechter op grond van onvoorziene omstandigheden de beloning anders regelen dan bij de uiterste wil of de wet is aangegeven. Of er sprake is van onvoorziene omstandigheden wordt beoordeeld aan de hand van de omstandigheden waarvan de erflater bij het instellen van de executele is uitgegaan. Van belang is of hij daarbij rekening heeft gehouden met het optreden van eventuele onvoorziene omstandigheden.

Aangezien als peildatum 'diens sterfdag' gehanteerd wordt, dient wel bedacht te worden dat een tot de nalatenschap behorende effectenportefeuille ten tijde van de verdeling enorm in waarde gedaald kan zijn.

Resumerend

Kortom, de executeur dient goed in de gaten te houden dat er onderscheid bestaat tussen de taak van de executeur en het beheer door de executeur. Hij dient te allen tijde te beseffen dat de erfgenamen op de hoogte moeten worden gehouden van de werkzaamheden van de executeur.

mr. P.G. (Petra) Knoppers

Procesrecht

T +31 (0)30 2121 207

E petra.knoppers@cms-dsb.com